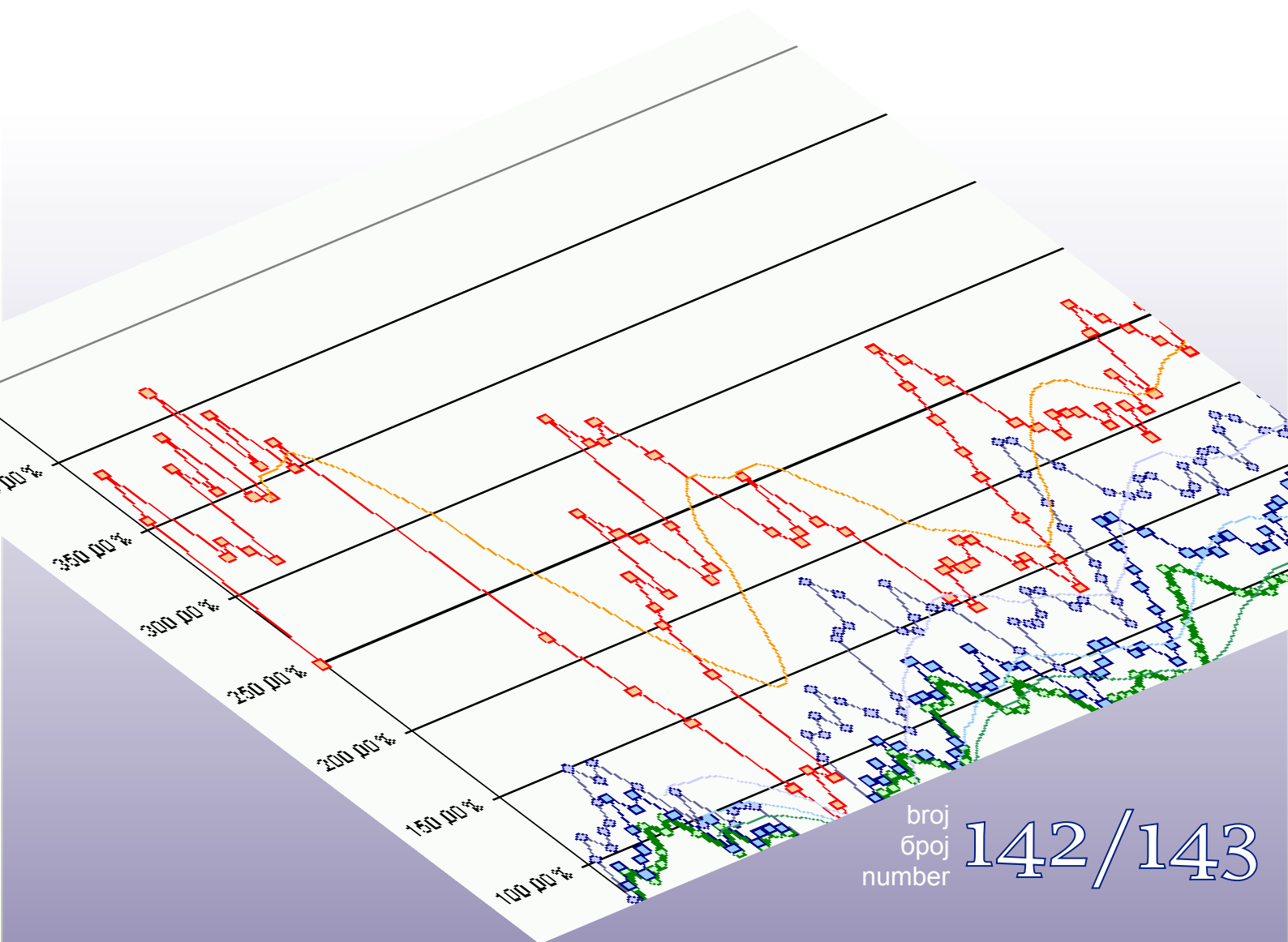




Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

# *Oma Bilten*

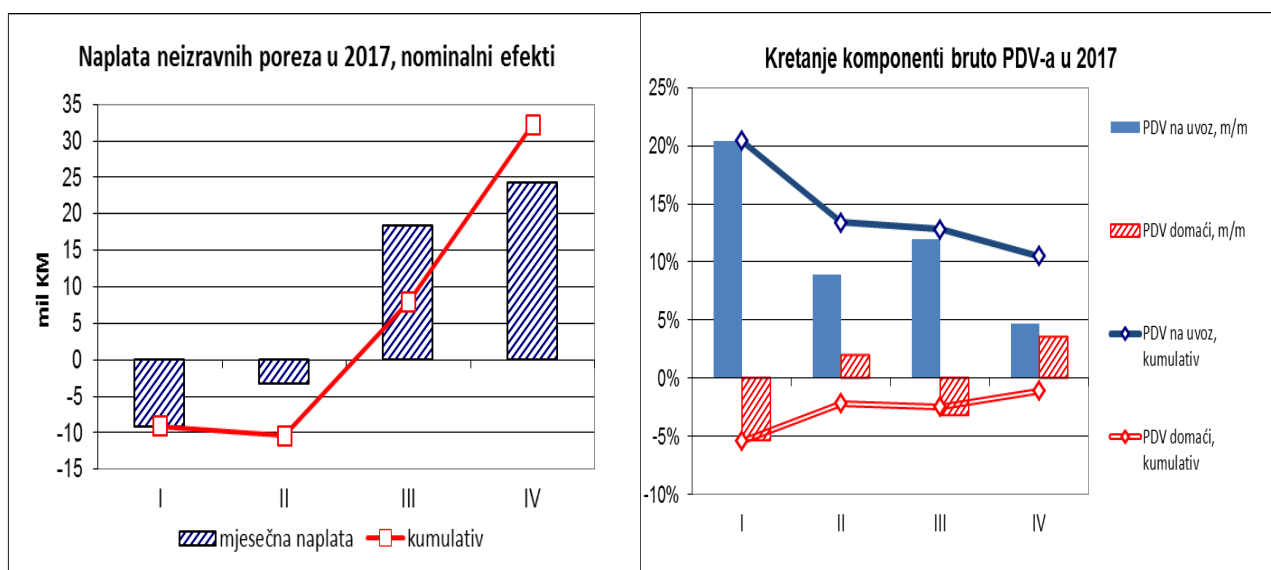


broj  
број  
number

142/143

## Uz ovaj dvobroj

U travnju 2017. nastavljen je trend rasta prihoda od neizravnih poreza. Prema preliminarnom izvještaju UNO po vrstama prihoda u mjesecu travnju bruto naplata prihoda je porasla za 35,3 mil KM ili za 6,6%. Međutim, zbog rasta povrata od 11 mil KM, u konačnici, neto naplata prihoda je bila veća za 24,3 mil KM ili za 5,5%. Pozitivna kretanja naplate prihoda u travnju donijela su i rast bruto i neto kumulativne naplate. Neto efekti za prva četiri mjeseca iznose 32.2 mil KM, što predstavlja rast od 1,9% u odnosu na neto naplatu u istom razdoblju 2016 (Grafikon 1). Glavni generator rasta prihoda u prva četiri mjeseca 2017. je PDV, kojeg je naplaćeno 22,6 mil KM više nego 2016. Potrebno je imati u vidu i visok iznos neusklađenih prihoda od 21,5 mil KM, od kojeg se znatan dio odnosi na PDV, tako da se nakon usklađivanja uplata sa prijavama može očekivati i veći rast PDV-a. Od ostalih grupa prihoda rast je zabilježen kod prihoda od carina (6,6 mil KM) i putaruine (7,5 mil KM), a kod prihoda od akciza pad od 9,1 mil KM.



Analiza kretanja strukture bruto naplate PDV-a pokazuje određeni pozitivan pomak kod domaćeg PDV-a, mada je i dalje u zoni negativnog rasta. S druge strane, i pored skromnijeg rasta PDV-a na uvoz u travnju kumulativni rast PDV-a na uvoz se se zadržao na visokih 10,5% (Grafikon 2).

dr.sc. Dinka Antić  
šef Odjeljenja

### Sadržaj:

Projekcije prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2017-2020

2

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik

## PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA U RAZDOBLJU 2017-2020

### I PRETPOSTAVKE

Projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2017-2020 sastoje se od osnovnog (*baseline*) scenarija projekcija.

**Osnovni scenario projekcija** prihoda temelji se na sljedećim pretpostavkama:

- Prognozama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za pomenuto razdoblje iz ožujka 2017;
- Nastavku harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU i primjeni nove politike oporezivanja rezanog duhana<sup>1</sup>;
- Efektima primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA<sup>2</sup> u razdoblju 2015-2017;
- Efektima primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU (SSP), u primjeni od 01.02.2017.;
- Tekućim trendovima u naplati prihoda od neizravnih poreza.

Politika trošarina na duhan u 2017. utvrđena je Zakonom o trošarinama i Odlukom<sup>3</sup> Upravnog odbora UNO. Politika trošarina na duhan u razdoblju 2017-2020 podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične trošarine na cigarete u visini od 0,15 KM/paklici, utvrđivanje minimalne trošarine na cigarete (minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta) i usklađivanje specifične trošarine na rezani duhan sa trošarinom na cigarete (minimalno 80% minimalne trošarine na cigarete).

### II TEKUĆI TRENDOVI NAPLATE

#### 2.1. Ukupna naplata

2016.godina je donijela iznenađujuće visok rast prihoda od neizravnih poreza od 5,2%. Visoka godišnja stopa rasta je bila rezultat iznimno visokog rasta naplate prihoda od PDV-a, trošarina i putarine na derivate nafte. Prihodi od trošarina na uvozne derivate u 2016. su bili čak 34% veći nego u 2014.godini, a 16,9% veći nego u 2015. Rast potrošnje derivata generirali su sljedeći faktori: niske cijene na svjetskom tržištu derivata, najave povećanja trošarina na derivate i regionalna konkurentna prednost BiH u segmentu oporezivanja derivata u pogledu stopa PDV i trošarina u odnosu na zemlje regiona, koja podstiče prekograničnu i tranzitnu prodaju ne samo derivata nafte, već i ostalih dobara i usluga. To je, vjerojatno, bio i faktor rasta domaćeg PDV-a u 2016. iznad stopa rasta ekonomije i potrošnje. Značajan dio rasta prihoda u 2016. generiran je u posljednja dva mjeseca snažnim rastom PDV na uvoz. Međutim, zbog slabije prodaje uvezene robe značajno su povećani zahtjevi za povrate i porezne kredite koji su ugrozili bruto i neto naplatu u prvom kvartalu 2017. Pored toga, snažni rast povrata po osnovu međunarodnih projekata u prvom kvartalu 2017. ukazuje na zaključak da je naplata PDV-a tokom realizacije projekata doprinijela rastu prihoda u 2016, dok je naknadnim povratom plaćenog PDV-a opterećena naplata u 2017.

Povećane isplate povrata PDV-a u prva dva mjeseca 2017. premašivale su rast bruto naplate, tako da je u prva dva mjeseca ostvaren pad neto prihoda od 1,3%. Pozitivna kretanja u naplati prihoda

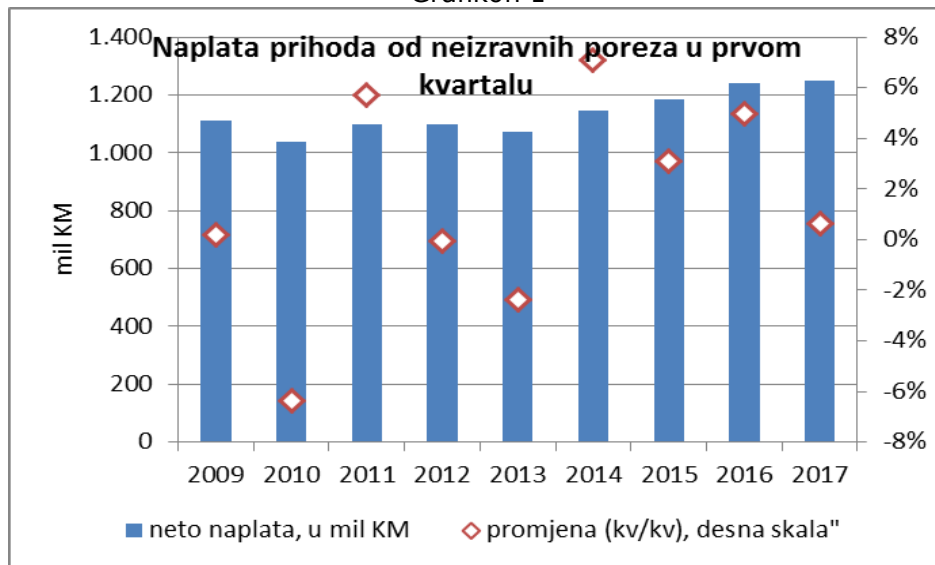
<sup>1</sup> Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o trošarinama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

<sup>2</sup> „Službeni glasnik BiH – međunarodni ugovori“ br. 18/14.

<sup>3</sup> Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2017.godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/2016).

u ožujku su u cijelosti kompenzirala pad prihoda iz prva dva mjeseca. Prema preliminarnom izvještaju UNO u ožujku 2017. naplaćeno je 551 mil KM bruto prihoda od neizravnih poreza, što predstavlja povećanje od 5,9% i, ujedno, rekordan iznos prihoda koji je naplaćen u tom mjesecu od uspostave UNO. Međutim, zbog rasta povrata od 12,3 mil KM neto efekti naplate u odnosu na isti mjesec 2016. su iznosili 18,3 mil KM ili 4,2%.

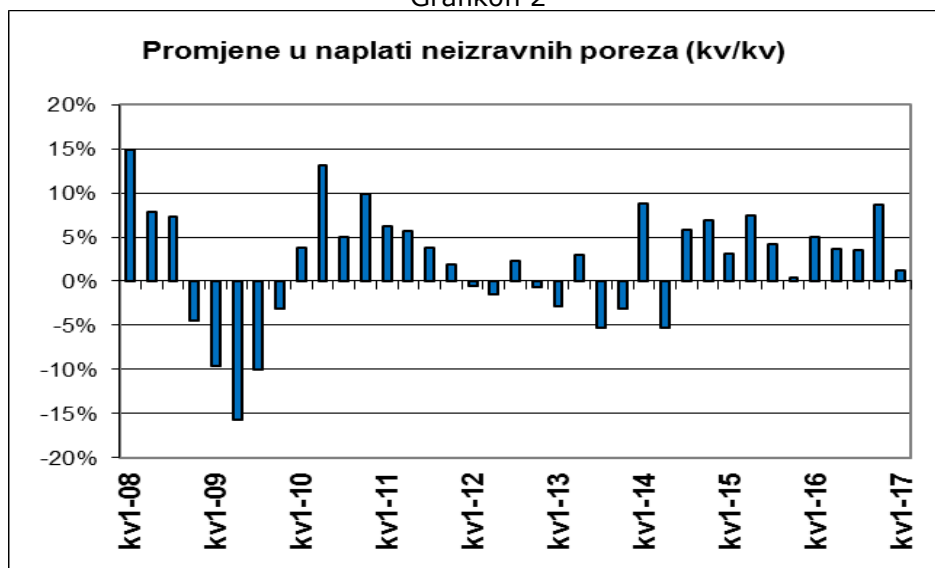
Grafikon 1



Usporedba naplate prihoda od neizravnih poreza u prvom kvartalu 2017. u odnosu na prvi kvartal prethodne godine ukazuje na zaključak da je naplata prihoda od neizravnih poreza u nominalnom iznosu bila najuspješnija od uspostave UNO (Grafikon 1).

Na razini prvog kvartala 2017.godine bruto naplata je bila veća za 51,7 mil KM u odnosu na isti kvartal 2016. Iako su realizirane rekordno visoke isplate povrata, u konačnici, neto naplata prihoda od neizravnih poreza u prvom kvartalu 2017. je bila veća za 8 mil KM, odnosno za 0,6% u odnosu na naplatu u prvom kvartalu 2016. (Grafikon 2).

Grafikon 2

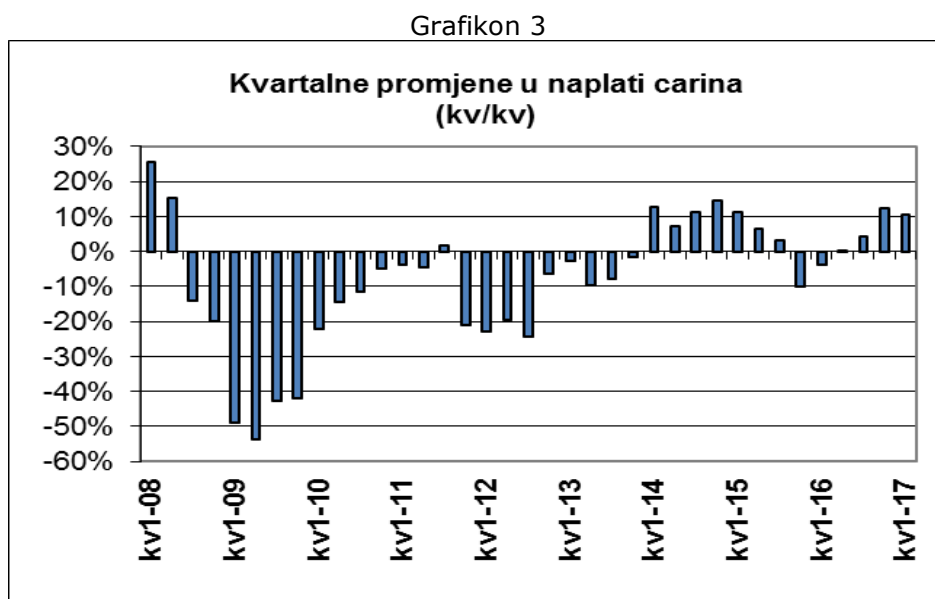


## 2.2. Naplata po vrstama prihoda

Nakon lošije naplate u prva dva mjeseca 2017. u ožujku je zabilježen rast kod svih glavnih grupa prihoda, što se pozitivno odrazilo i na kumulativnu naplatu po vrstama prihoda.<sup>4</sup> Najveći efekti u prvom kvartalu ostvareni su na PDV-u (+10,5 mil KM), te na prihodima od carina (+5,7 mil KM) i putarine (+3,1 mil KM), dok je na prihodima od trošarina ostvaren pad od 11,2 mil KM.

### Carine

Pozitivan trend u naplati prihoda od carina iz drugog polugodišta 2016. je nastavljen i u siječnju 2017.g., kada je ostvaren rast od čak 30,9%. Nakon skromnog rasta u veljači od 1,9% u ožujku je naplaćeno 7% više prihoda nego u istom mjesecu 2016. Zahvaljujući pozitivnim kretanjima u ožujku na razini kvartala ostvaren je rast od 10,4%, što predstavlja treći uzastopni kvartal sa pozitivnim rastom (Grafikon 3).



Pozitivni trendovi su posljedica snažnog rasta uvoza iz trećih zemalja i EU, u dijelu roba na koje se obračunava carina. Prema podacima Agencije za statistiku BiH uvoz dobara u prva dva mjeseca 2017. iz EU je rastao po stopi od 8%, a iz trećih zemalja za 38,5%, pri čemu je uvoz iz Kine porastao za 10,3%, a nakon duljeg vremena iz Rusije za 20,3%. S druge strane, još uvijek se ne primjećuje značajnije usporavanje rasta prihoda od carina nakon početka primjene adaptiranog SSP.<sup>5</sup> Isto tako, zbog malog pondera uvoza iz zemalja članica EFTA u ukupnom uvozu BiH smanjenje carina po osnovu Sporazuma o bescarinskoj robnoj razmjeni sa EFTA nije moglo u većoj mjeri ugroziti naplatu prihoda od carina.

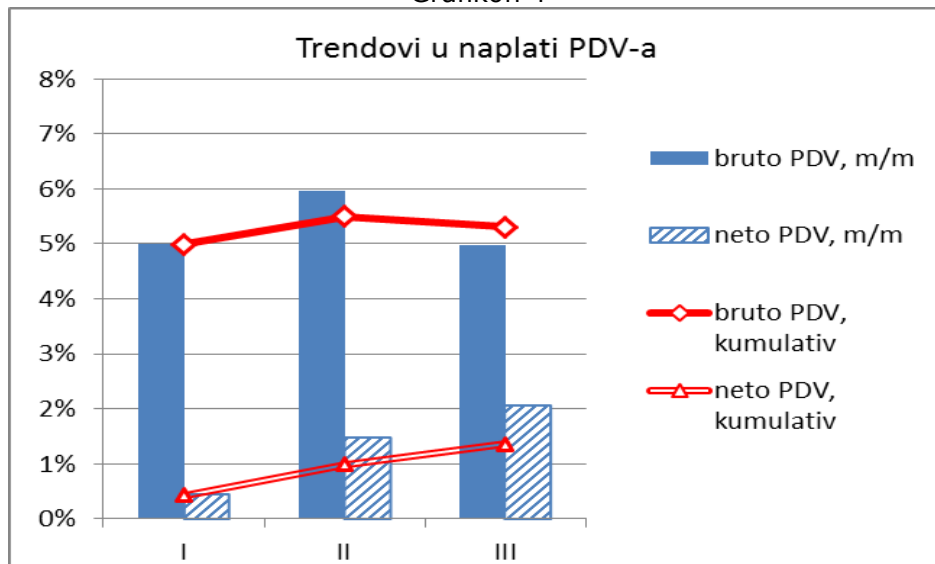
<sup>4</sup> Treba napomenuti da je u prvom kvartalu naplaćeno i 9,9 mil KM neusklađenih prihoda, koji nisu uzeti u obzir u analizi naplate po vrstama prihoda.

<sup>5</sup> Adaptirani sporazum se primjenjuje od 1.2.2017.

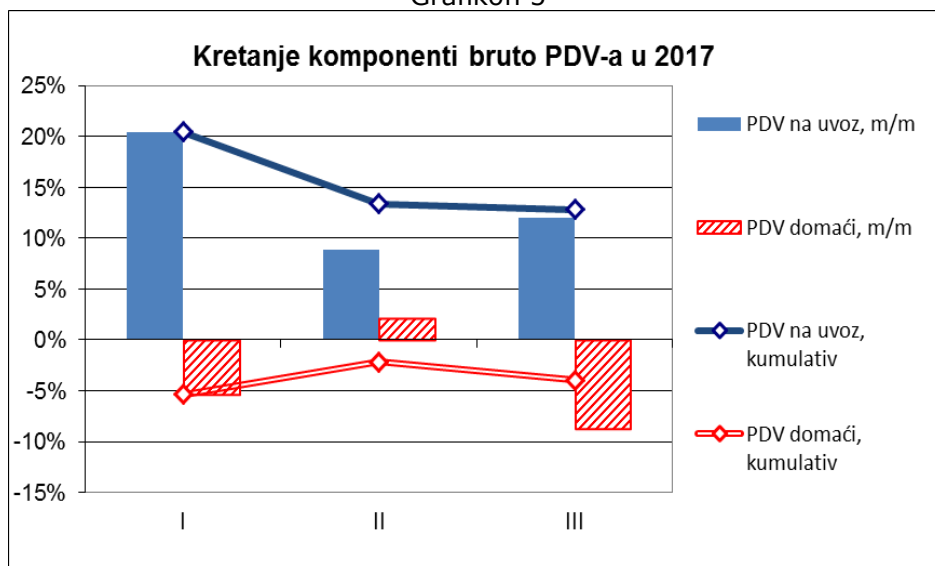
PDV

Nakon visokog rasta prihoda od PDV-a u drugom polugodištu 2016. početak 2017. je donio usporavanje rasta bruto naplate i snažni rast isplata povrata. Slična kretanja su zabilježena i u ožujku, s tim da je došlo do usporavanja isplata povrata, koje su i dalje visoke, u poređenju sa 2016. Zahvaljujući usporavanju isplata povrata PDV-a neto naplata PDV-a je u ožujku porasla za 2,1% (Grafikon 4).

Grafikon 4



Grafikon 5



U prvom kvartalu 2017. nastavljen je trend snažnog rasta PDV-a na uvoz iz posljednja dva mjeseca 2016, kao posljedica izuzetno visoke stope rasta uvoza roba<sup>6</sup>. Međutim, efekat rasta PDV-a na uvoz na bruto PDV-e je umanjeno negativnim trendovima u naplati domaćeg PDV-a. U ožujku

<sup>6</sup> Prema podacima Agencije za statistiku BiH uvoz robe je u prva dva mjeseca 2017. povećan za 11,5%.  
 Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba  
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 033 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

je naplata PDV-a na uvoz, zahvaljujući snažnom rastu uvoza<sup>7</sup>, povećana za 12%, dok je naplata domaćeg PDV-a pala za 8,8%. U cjelini, prvi kvartal je donio rast PDV-a na uvoz od 12,8%, dok je domaći PDV pao za 4% (Grafikon 5). Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati blago poboljšanje u naplati domaćeg PDV-a.

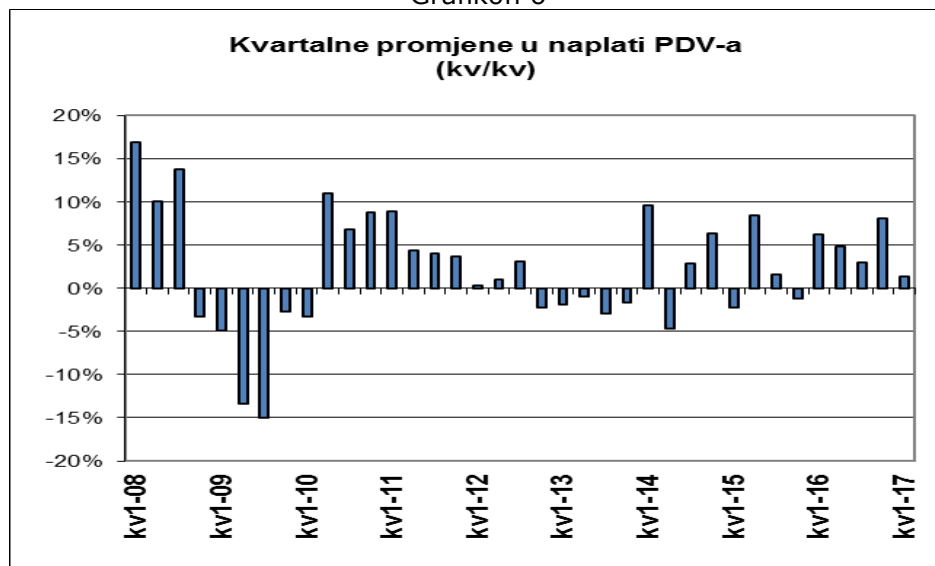
Negativan utjecaj na rast bruto PDV-a u prvom kvartalu 2017. imala je i realizacija povećanih poreznih kredita<sup>8</sup>, koji su rast bruto PDV-a u prvom kvartalu umanjili za 1,6 p.p.

Usporedba isplate povrata PDV-a u prvom kvartalu u 2017.g. sa 2016. ukazuju na povećanje povrata obveznicima od 14,7 ili +33,6 mil KM i povrata međunarodnim projektima od čak 66,3% ili +10,8 mil KM. Prosječna stopa izdvajanja iz bruto PDV-a za isplatu povrata u prvom kvartalu 2017. iznosila je 27%, što je za 2,8 p.p. iznad udjela povrata u bruto naplati u prvom kvartalu 2016.

Snažni rast povrata PDV-a u prvom kvartalu posljedica je djelovanja nekoliko faktora. Visoki rast uvoza dobara u posljednja dva mjeseca 2016., koji nije odmah realiziran u domaćem prometu, doveo je do rasta zahtjeva za povrat i porezne kredite, koji su se zbog rokova podnošenja PDV prijave i rokova za isplatu povrata realizirali u prvom kvartalu 2017. Značajan faktor rasta povrata PDV-a u prvom kvartalu bio je snažan rast izvoza u prosincu 2016. i u prva dva mjeseca 2017<sup>9</sup>. Konačno, u prvom kvartalu je zabilježen i enorman rast povrata po osnovu međunarodnih projekata.

Usporavanje bruto naplate u ožujku je dovelo do usporavanja kumulativne bruto naplate u prvom kvartalu, ali su negativni efekti na neto PDV-a kompenzirani usporavanjem povrata u ožujku. Ipak, rast neto naplate od 1,4% na razini prvog kvartala je daleko ispod stopa rasta neto PDV-a u 2016.godini, a pogotovo ispod rasta u četvrtom kvartalu 2016. (Grafikon 6).

Grafikon 6



<sup>7</sup> Prema preliminarnim podacima UNO uvoz roba u ožujku 2017. je porastao za 19,4%, odnosno na razini kvartala za 17,7%.

<sup>8</sup> Porezni krediti prijavljeni za prosinac 2016. bili su za 36% veći nego u istom mjesecu 2015.

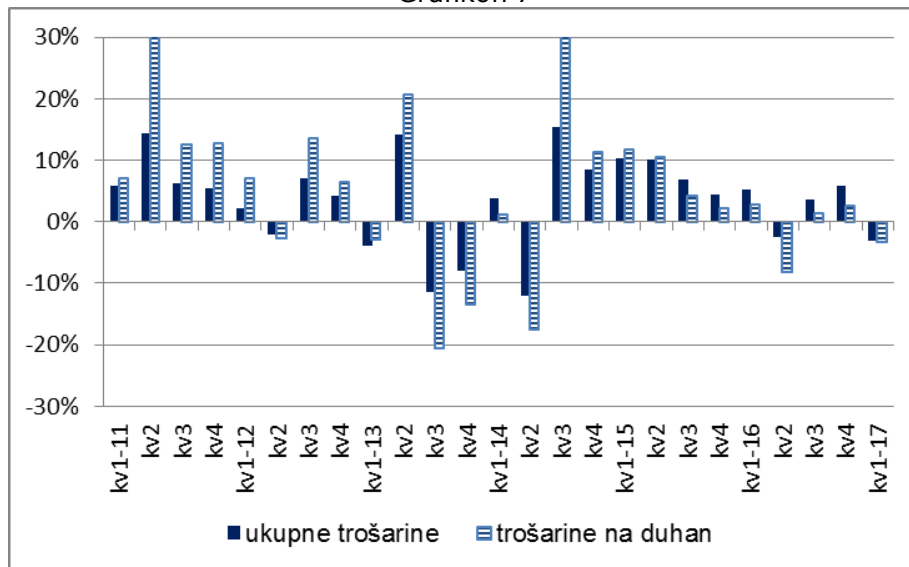
<sup>9</sup> Prema podacima Agencije za statistiku BiH izvoz robe je u prosincu povećan za 15,1%, a na razini prva dva mjeseca 2017. za 14,2%.

*Trošarine i putarina*

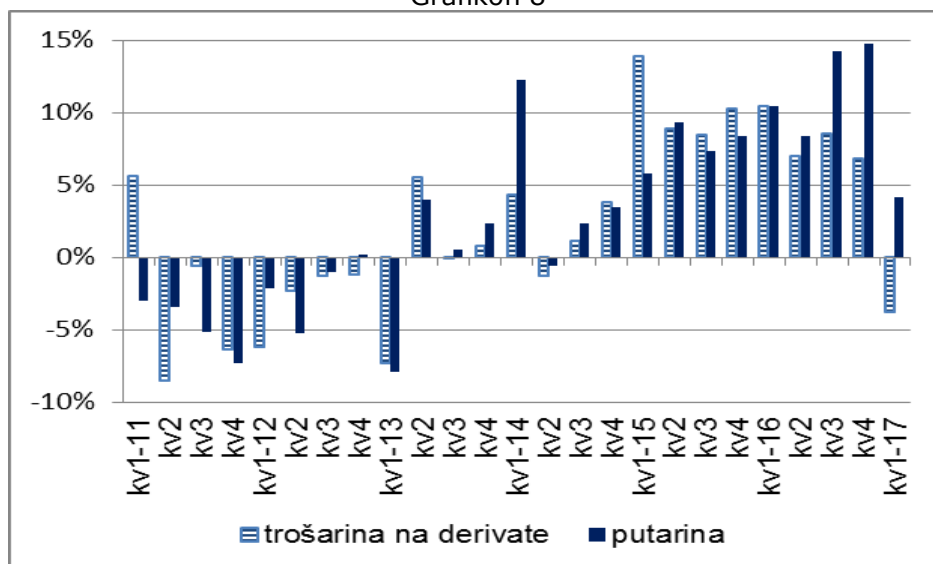
Negativna kretanja u naplati trošarina u posljednja četiri mjeseca zaustavljena su u ožujku 2017, kada je zabilježeno povećanje naplate od 3,8%. Ipak, oporavak prihoda u ožujku nije bio dovoljan za pozitivan kvartalni rast. Nakon postepenog porasta prihoda od trošarina u drugom polugodištu 2016. prvi kvartal 2017. je završio sa padom od 3,4% (Grafikon 7).

Trendovi u naplati trošarina na duhanske prerađevine prate trendove kod ukupnih prihoda od trošarina. I pored snažnog rasta naplate u ožujku na razini kvartala prihodi od trošarina na duhanske prerađevine su manji za 3,2% u odnosu na isti kvartal 2016.godine, s tim da su prihodi od domaće trošarine manji za 10,5%, a od trošarina na uvozne prerađevine 0,5% (Grafikon 7).

Grafikon 7



Grafikon 8



Lošiji trendovi u naplati ukupnih trošarina rezultat su pogoršanja naplate trošarina na derivate nafte nakon skoro tri godine pozitivnog rasta (Grafikon 8). U 2016.g., u kojoj su iscrpljeni pozitivni

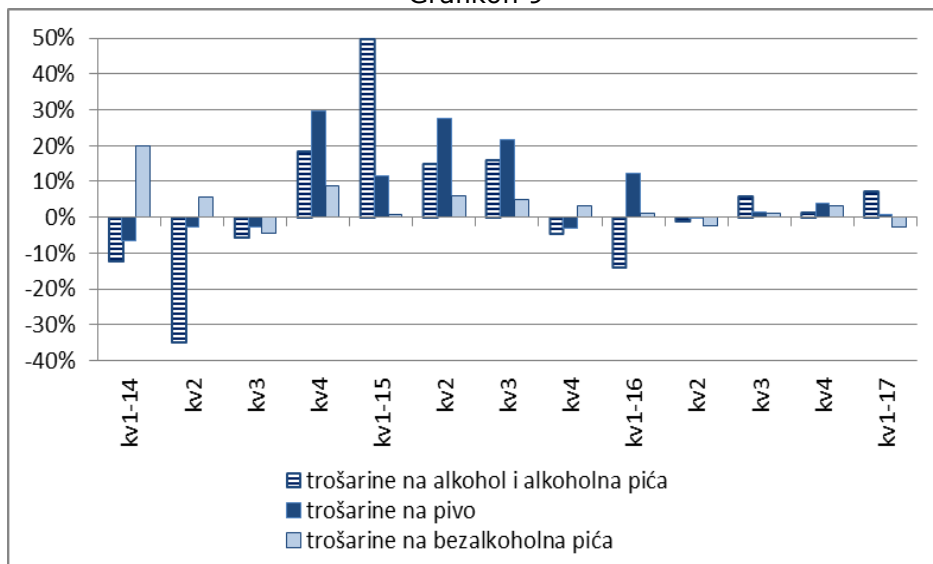


efekti harmonizacije trošarina na rezani duhan sa trošarinama na cigarete, negativna kretanja u naplati trošarina na duhanske prerađevine su neutralizirana visokom stopom rasta trošarina na derivate nafte.

Međutim, rast cijena nafte na svjetskom tržištu donio je pad prihoda od trošarina na derivate u veljači, a potom i u ožujku 2017. U takvim okolnostima smanjuje se i poticaj za prekograničnu potrošnju, pogotovo ukoliko maloprodajne cijene u zemljama okruženju nisu rasle istim tempom. I pored činjenice što su rasprave u vezi sa povećanjem trošarina na derivate nastavljene i u 2017., eksterno generirani rast cijena derivata destimulativno djeluje na dalje povećanje zaliha derivata, tim više što je višemjesečno povećanje zaliha već financijski iscrpjelo uvoznike i ostale kompanije. Primjetno je i značajno usporavanje u naplati putarine. Trendovi u putarini ne prate u istoj mjeri trendove u naplati trošarina na derivate zbog činjenice da opseg oporezivanja putarinom i trošarinom na derivate nije identičan (Grafikon 8).

Kvartalni pregled ukazuje na nastavak pozitivnih trendova u naplati prihoda od trošarina na alkohol i alkoholna pića. Nakon pozitivnog rasta u trećem i četvrtom kvartalu 2016. od 5,7% i 1,1% respektivno, u prvom kvartalu 2017 ostvareno je povećanje prihoda od 6% (Grafikon 9).

Grafikon 9



I pored činjenice da je naplata trošarina na domaće pivo u prvom kvartalu 2017. porasla za 20,6%. snažan pad trošarina na uvozna piva od 9,8% i nizak ponder domaćeg piva u strukturi tržišta rezultirali su skromnim kvartalnim rastom ukupnih prihoda od 0,6% (Grafikon 9<sup>10</sup>).

Negativni trendovi u prvom kvartalu su ostvareni na приходima od trošarina na bezalkoholna pića. Nakon rasta u prethodna dva kvartala 2016 od 1% i 3,3% u prvom kvartalu 2017. zabilježen je pad od 2,7% (Grafikon 9<sup>11</sup>).

<sup>10</sup> Napomena: isključena je naplata starog duga po osnovu trošarina na pivo u četvrtom kvartalu 2016.

<sup>11</sup> Napomena: isključena je naplata starog duga po osnovu trošarina na bezalkoholna pića u četvrtom kvartalu 2016.

**III OSNOVNI SCENARIO PROJEKCIJA PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA (2017-2020), TRAVANJ 2017**

Tabela 1: Osnovni scenario projekcija (2017-2020)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2016	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
PDV	3.433,8	3.566,4	3.699,3	3.872,8	4.074,5	3,9%	3,7%	4,7%	5,2%
Trošarine	1.448,9	1.426,4	1.430,2	1.428,6	1.434,5	-1,6%	0,3%	-0,1%	0,4%
Carine	248,2	229,8	236,6	258,0	276,1	-7,4%	3,0%	9,0%	7,0%
Putarina	358,8	362,4	372,2	382,3	392,6	1,0%	2,7%	2,7%	2,7%
Ostalo	41,0	41,2	41,4	41,6	41,8	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
<b>UKUPNO</b>	<b>5.530,7</b>	<b>5.626,4</b>	<b>5.779,8</b>	<b>5.983,2</b>	<b>6.219,4</b>	<b>1,7%</b>	<b>2,7%</b>	<b>3,5%</b>	<b>3,9%</b>
Putarina (0,10 KM/l)	143,5	145,0	148,9	152,9	157,0	1,0%	2,7%	2,7%	2,7%
<b>SREDSTVA ZA RASPODJELU</b>	<b>5.387,2</b>	<b>5.481,4</b>	<b>5.630,9</b>	<b>5.830,3</b>	<b>6.062,4</b>	<b>1,7%</b>	<b>2,7%</b>	<b>3,5%</b>	<b>4,0%</b>

### 3.1. Projekcije za 2017

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena efekata izmjene Zakona o trošarinama, efekata primjene adaptiranog SSP i primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA, projektirana neto naplata prihoda od neizravnih poreza za 2017. godinu iznosi **5.626,4** mil KM, što je za **1,7%** više nego u 2016. godini.

Niži postotak rasta prihoda u 2017. je rezultat izuzetno visoke statističke osnovice za usporedbu (2016), prelijevanja negativnih efekata u prvi kvartal 2017. (povrati i porezni krediti), uključivanja efekata izmjena politike neizravnog oporezivanja i niže projektirane nominalne naplate pojedinih vrsta trošarina koje su do sada, uz PDV-e, determinirali rast prihoda.

#### *Carine*

U narednim mjesecima može se očekivati snažnije ispoljavanje negativnih efekata u vezi sa primjenom adaptiranog SSP, s obzirom da su prihodi od carina naplaćenih na robu podrijetlom iz EU činili oko 1/3 ukupnih prihoda od carina BiH. Zbog kompleksnosti izračuna gubici prihoda od carina procijenjeni su na bazi 3/5 prihoda od carina naplaćenih na robu podrijetlom iz EU, s tim da je iznos gubitaka za 2017. umanjen zbog činjenice da je primjena adaptiranog SSP započela u veljači 2017. Preostali dio prihoda od carina prati makroekonomske projekcije DEP-a i historijske trendove prihoda od carina naplaćenih na uvoz roba podrijetlom iz trećih zemalja.

Sporazum o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA podrazumijeva fazno ukidanje carina i ostalih nameta sa fiskalnim učinkom na uvoz iz članica EFTA u razdoblju od 2015 do 2018. U godini koja je prethodila početku primjene Sporazuma (2014) uvoz iz članica EFTA je predstavljao svega 0,6% uvoza BiH<sup>12</sup>, dok je udio EFTA u ukupnim prihodima od carina iznosio 2,2%. U 2015. uvoz iz EFTA je porastao za 12,7%<sup>13</sup>, što je ukazivalo na supstituciju uvoza na koji se plaćala carina bescarinskim uvozom. Međutim, već u 2016. uvoz roba iz EFTA je porastao samo za 2,3%, iz čega se može zaključiti da je zbog malog opsega roba oslobođenih plaćanja carina došlo do zasićenja tržišta. Gubitak prihoda od carina naplaćenih na uvoz iz EFTA je u 2015. iznosio 17% prihoda naplaćenih u 2014., a u 2016. dodatna 3 p.p. Može se zaključiti da će se najveći nominalni efekti na prihode od carina ispoljiti u 2017. i 2018. godini.

Očekuje se da će rast uvoza iz trećih zemalja djelimično kompenzirati gubitke prihoda od carina zbog primjene adaptiranog SSP. Imajući to u vidu očekuje se pad prihoda od carina od 7,4%.

#### *PDV*

Projekcija prihoda od PDV-a za 2017. godinu iznosi 3.566,4 mil KM, što je za 3,9% više od naplate u prethodnoj godini. Projektirana stopa rasta godišnje naplate je značajno iznad ostvarene u prvom kvartalu, koja je bila pod snažnim utjecajem povećanih poreznih kredita i isplata povrata koji se odnose na veliki uvoz roba krajem 2016. godine i realizirane međunarodne projekte iz prethodne godine. U narednim kvartalima očekuje se stabilizacija gotovinskog toka PDV-a i kretanje naplate u skladu sa projekcijama makroekonomskih pokazatelja za 2017. godinu. Kretanje isplata povrata ovisiće o rastu uvoza, izvoza, investicija i implementaciji međunarodnih projekata, koji predstavljaju najneizvjesniji faktor izvršenja projekcija PDV-a u 2017, tim više što im ponovno raste značajnost za izvršenje projekcija.

<sup>12</sup> Izvor: Agencija za statistiku BiH, www.bhas.ba.

<sup>13</sup> Ibid.

### Trošarine

U 2017. očekuje se pad prihoda od trošarina od 1,6% ili nominalno za 22,5 mil KM.

Trošarine na derivate nafte su bile glavni generator rasta prihoda od trošarina u 2016. Međutim, usljed rasta cijena nafte na svjetskom tržištu u veljači i ožujku 2017. porasle su maloprodajne cijene derivata u BiH, što je proizvelo pad potrošnje derivata i, posljedično, pad prihoda od trošarina od 10,5%, kumulativno u navedena dva mjeseca. S obzirom na najnovije projekcije relevantnih međunarodnih agencija u 2017. mogao bi se očekivati rast cijena derivata u rasponu između 11% i 15%, ovisno o vrsti derivata<sup>14</sup>, iz čega proizilazi zaključak da će se trenutno loša situacija u pogledu naplate trošarina na derivate nastaviti i u narednim mjesecima. Iako je kretanje cijena nafte na svjetskom tržištu vrlo teško prognozirati Odjeljenje očekuje stabilizaciju cijena tokom godine, ali na višoj razini nego što je bilo prethodne dvije godine. Pretpostavlja se i da će odlaganje usvajanja izmjena Zakona o trošarinama proizvesti privremeni porast potrošnje derivata. Polazeći od navedenih pretpostavki u 2017. očekuje se pad prihoda od trošarina na derivate nafte od 2,6%. Treba imati u vidu da je osnovica za usporedbu u 2016. jako visoka i da uključuje i nestandardne, jednokratne efekte stvaranja dodatnih zaliha derivata prije povećanja stopa trošarina. Poredeći projekcije sa naplatom trošarina u 2014., prije snažnog pada cijena na svjetskom tržištu nafte, koja bi se mogla smatrati referentnom potrošnjom u BiH s obzirom na rast ekonomije i dohotka, može se zaključiti da su projektirani prihodi od trošarina za 2017. i sa umanjnjem veći za 16%.

Projekcije trošarina na duhanske prerađevine u 2017. temelje se na primjeni odluke Upravnog odbora UNO kojom je specifična trošarina na cigarete povećana za 0,15 KM/paklici i iznosi 1,35 KM/paklici, a specifična trošarina na rezani duhan na 96,80 KM/kg<sup>15</sup>. Pretpostavlja se da će se novo porezno opterećenje u cijelosti prenijeti na maloprodajne cijene, iako podaci pokazuju da su duhanske kompanije u 2016. manji dio dodatnog poreznog tereta snosile na teret vlastite dobiti kako bi sačuvala postojeći udio u tržištu. Rast maloprodajnih cijena cigareta neminovno stvara pritisak za jačanje supstitucije potrošnje jeftinijih cigareta potrošnjom rezanog duhana. Budući da rast cijena cigareta prati i rast cijena rezanog duhana očekuje se snaženje crnog tržišta duhana, odnosno supstitucija legalnih duhanskih prerađevina cigaretama proizvedenih ručnim motanjem ili neleganom proizvodnjom iz nebrendiranog duhana. Očekuje se da će maloprodajne cijene cigareta u prosjeku porasti za 8,3% i, u najboljem slučaju, ukoliko se intenziviraju mjere u borbi protiv crnog tržišta, jediničnu elastičnost potrošnje cigareta. Zbog pritiska dodatnog poreza i prelaska osoba sa niskim dohocima na supstituciju cigareta gubici na tržištu cigareta mogli bi anulirati utjecaj rasta agregatne potrošnje na potrošnju cigareta. U takvim okolnostima ne bi trebalo očekivati rast vrijednosti tržišta duhanskih prerađevina, a bez obzira na činjenicu da su povećani porezi na cigarete i da raste naplata prihoda od trošarina na rezanim duhan, očekuje se pad prihoda od trošarina na duhanske prerađevine od 1,4%.

Ostale kategorije trošarina projektirane su u skladu sa tekućim trendovima naplate i projekcijama DEP-a, od kojih apsolutnom rastu trošarina najviše doprinose trošarine pivo i alkohol i alkoholna pića. Prihodi od trošarina na kavu su na razini naplate u 2016, dok je za prihode od trošarine na bezalkoholna pića projektiran pad naplate.

### Putarina

Projektirana stopa rasta prihoda od putarine u 2017. godini izvršena je na osnovu tekućih trendova naplate i makroekonomskih projekcija, a iznosi 0,9%. Godišnja projektirana stopa rasta za 2017. godinu je ispod ostvarene stope rasta ovih prihoda u prvom kvartalu, jer se očekuje dalji

<sup>14</sup> Izvor: IEA, 11 April 2017 release

<sup>15</sup> Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2017.godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/2016).

rast cijena nafte na svjetskom tržištu, koji osim pada potrošnje djeluje i kao poticaj na snažniju supstanciju dizela lož-uljem.

### 3.2. Projekcije za 2018-2020

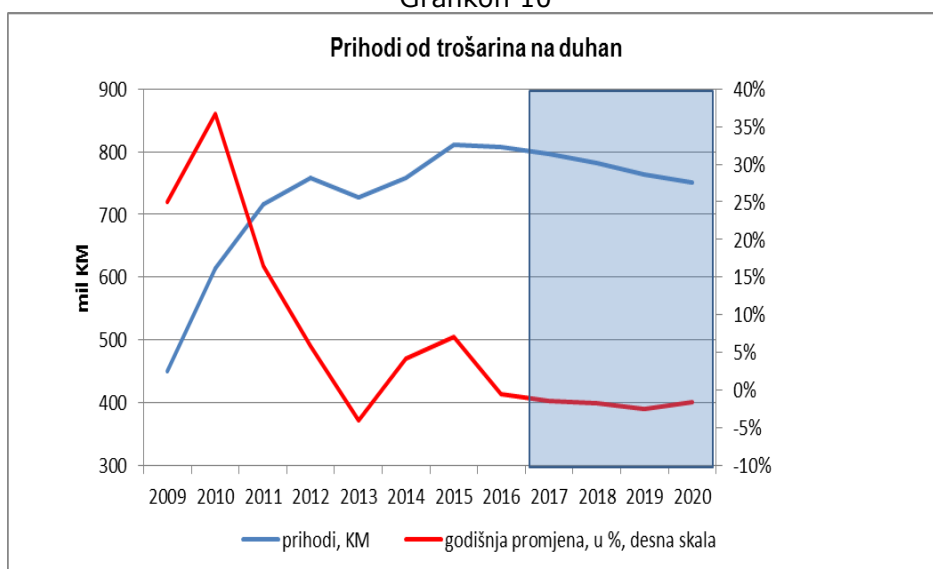
Projektirane stope rasta prihoda za 2018., 2019., i 2020. godinu iznose 2,7%, 3,5% i 3,9% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2017. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti carina i trošarina na duhan.

Tabela 2

Udio u godišnjem nominalnom rastu prihoda (u %)	Projekcija		
	2018	2019	2020
PDV	86,6%	85,3%	85,4%
Trošarine	2,4%	-0,8%	2,5%
Carina	4,4%	10,5%	7,7%
Putarina	6,4%	4,9%	4,4%

Najveći generator suficita prihoda od neizravnih poreza u navedenom razdoblju je PDV, s obzirom na njegov značajni udio u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta u skladu sa projektiranim stopama rasta potrošnje. U 2017. godini suficit na PDV-a kompenzira gubitke prihoda od trošarina i carina, te je neto efekat mnogo manji nego prethodnih godina. U 2018., 2019. i 2020. prihodi od PDV-a generiraju preko 85% apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda (Tabela 2).

Grafikon 10



Projekcije trošarina na duhanske prerađevine temelje se na nastavku primjene politike usklađivanja oporezivanja cigareta sa standardima EU i usklađivanja oporezivanja rezanog duhana sa oporezivanjem cigareta. Projekcije se zasnivaju na pretpostavci prijenosa dodatnog poreznog opterećenja u cijelosti na maloprodajne cijene duhanskih prerađevina. Odjeljenje

očekuje da će zbog rasta maloprodajnih cijena doći do daljeg jačanja supstitucije cigareta rezanim duhanom, erozije tržišta cigareta i snaženja crnog tržišta cigareta i duhana, a spori oporavak ekonomije i potrošnje neće moći ublažiti negativne trendove. U takvim okolnostima u 2018., 2019. i 2020. može se očekivati još izraženiji pad prihoda od trošarina na duhanske preradevine od -1,7%, -2,5% i -1,6% respektivno (Grafikon 10).

U razdoblju 2018-2020 planirane su stabilne stope rasta trošarina na derivate nafte i putarine, u skladu sa makroekonomskim projekcijama DEP-a. Očekuje se da će se potrošnja derivate nafte u BiH konsolidirati u narednim godinama, tim više što su očekivanja međunarodnih agencija da će se rast cijena derivata nafte u 2018. kretati između 2% i 6%<sup>16</sup>.

Projekcije carina prate projektirane stope rasta uvoza i uključuju pune efekte primjene adaptiranog SSP i konačno ukidanje carina na uvoz roba podrijetlom iz EFTA.

### 3.3. Razlike u odnosu na prethodne projekcije

Razlike projekcija u odnosu na one izrađene u listopadu<sup>17</sup> 2016. godine prikazane su u Tabeli 3.

Tabela 3: Razlika u odnosu na projekcije iz listopada 2016. godine (u mil KM)

Vrsta prihoda	Izvršenje	Projekcija		
	2016	2017	2018	2019
PDV	48,2	45,7	30,3	38,8
Trošarine	0,1	-43,1	-65,5	-94,3
Carine	5,3	-26,3	-36,1	-33,4
Putarina	3,6	-2,4	-3,2	-4,0
Ostalo	11,8	11,8	11,8	11,8
UKUPNO	69,0	-14,3	-62,6	-81,2

#### *Izvršenje za 2016. godinu*

U 2016. je naplaćen rekordni iznos prihoda od neizravnih poreza. U vrijeme revidiranja projekcija u listopadu kumulativna stopa rasta se kretala oko 4%, dok je u četvrtom kvartalu rast iznosio 8,6%. Razlike naplaćenih prihoda u 2016. godini u odnosu na projekciju iz listopada 2016. odnose se na prihode od PDV-a i carine (Tabela 3). Stope rasta uvoza u 2016., a time i PDV-a na uvoz (1,8% i 2,6%, respektivno), i izvoza (4,8%), bile su iznad projekcija DEP-a (Grafikon 11).

Generator rasta prihoda tokom cijele godine su bile trošarine i putarine na derivate nafte (8,1% i 12,1% respektivno), te domaći PDV (7,1%), čije stope rasta su značajno premašivale DEP-ove projekcije rasta ekonomije i potrošnje (Grafikon 11). Na stabilnu naplatu PDV-a značajno je utjecao skromni rast povrata PDV-a od 1,1%, kao posljedica stagnacije uvoza u razdoblju od čak deset mjeseci. Međutim, snažan rast uvoza u studenom od 7,1% i, pogotovo, u prosincu od 16,1% donijeli su snažni rast prihoda od PDV-a u četvrtom kvartalu od 8,1%. Rast PDV na uvoz u prosincu je predstavljao čak ¼ ukupnih neto efekata PDV-a, odnosno 1 p.p. rasta PDV-a u 2016.godini. Visoki rast uvoza u četvrtom kvartalu doveo je i do neočekivanog rasta prihoda od carina (10,4%). Konačno, u četvrtom kvartalu je evidentiran i jednokratni efekat naplate starih dugova po osnovu trošarina na pivo i bezalkoholna pića, koji korespondira 0,2 p.p. rasta prihoda

<sup>16</sup> Izvor: IEA, 11 April 2017 release

<sup>17</sup> Vid. OMA Bilten br. 136/137, studeni/prosinac 2016, [www.oma.uino.gov.ba](http://www.oma.uino.gov.ba).

od neizravnih poreza u 2016. Promatrano u cjelosti, naplata prihoda u 2016. godini bila viša za 69 mil KM od projektiranog iznosa u listopadu, što korespondira 1,2 p.p. rasta prihoda od neizravnih poreza u 2016.

#### Projekcije za 2017-2019

Projekcije za 2017, 2018. i 2019. godinu su manje za 14,3 mil KM, 62,6 mil KM i 81,2 mil KM, respektivno u odnosu na listopadske projekcije. Imajući u vidu projekcije iz listopada 2016. može se uočiti i nominalno i relativno umanjeње projekcija naplate prihoda u 2017. Nominalno smanjenje projekcija je posljedica negativnih tekućih trendova u naplati PDV-a i prihoda od trošarina na derivate, uključivanja efekata primjene adaptiranog SSP, prijenosa neuobičajeno visokih povrata PDV-a iz 2016. u 2017. (po osnovu uvoza krajem 2016 i realiziranih međunarodnih projekata) i negativnih očekivanja u pogledu rasta cijena derivata nafte na svjetskom tržištu. Projekcije trošarina na duhan su smanjene, a razlog za niži rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine u odnosu na listopadske projekcije su niže stope rasta agregatne potrošnje i lošiji tekući trendovi od projektiranih.

Projekcije za 2018. i 2019. godinu su revidirane u skladu sa makroekonomskim projekcijama i projektiranim iznosima pojedinih vrsta prihoda za 2017. godinu.

Najveće revidiranje naniže kod makroekonomskih projekcija od strane DEP-a je bilo na projekcijama nominalnog i realnog rasta BDP i projekcijama nominalnog i realnog rasta potrošnje (Grafikon 11).

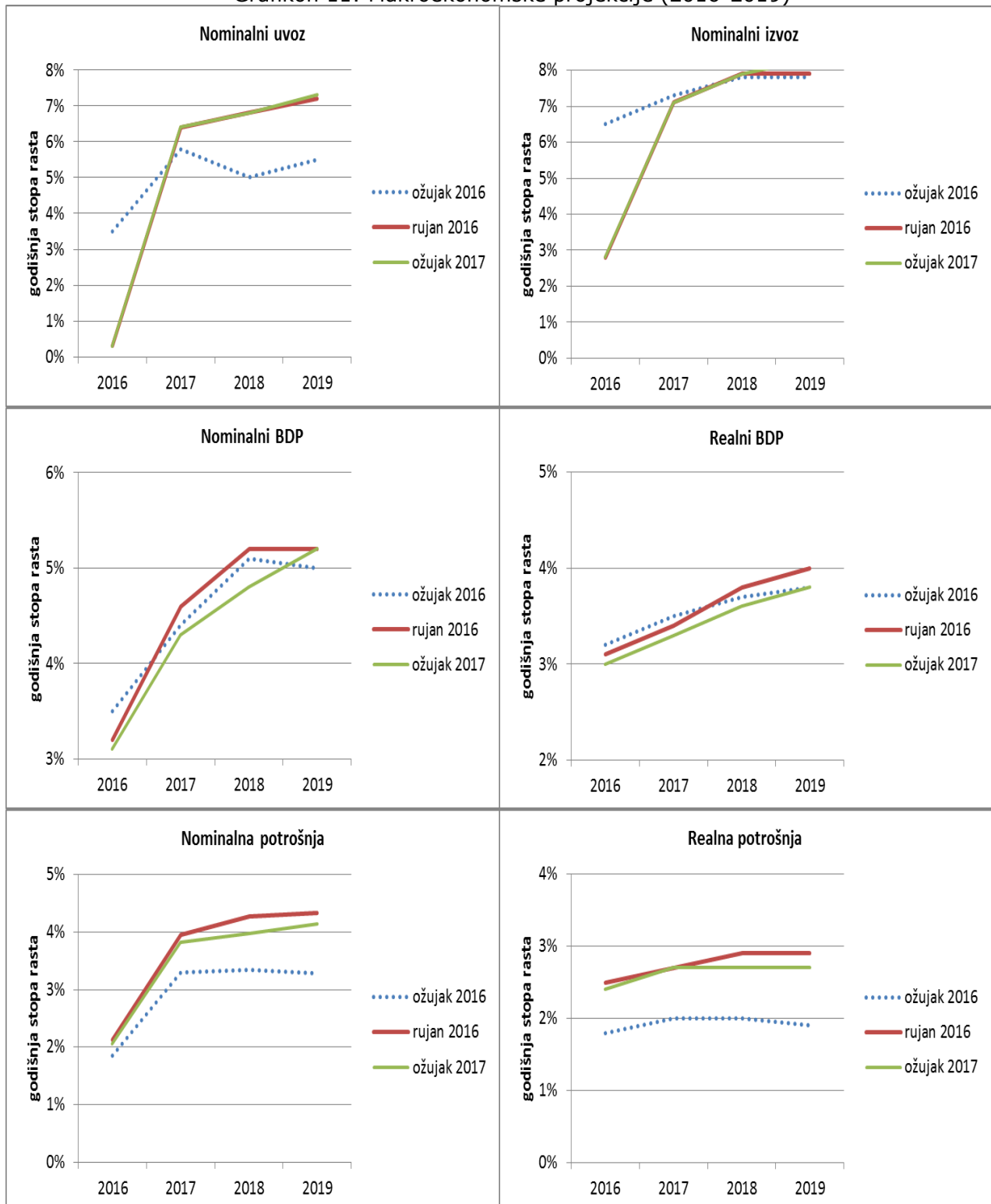
Izraženo u % projekcije su u razdoblju 2017-2019 revidirane u rasponu od -0,3% do -1,3% (Tabela 4).

Tabela 4: Razlike projekcija iz travnja 2017 i listopada 2016

Vrijeme izrade projekcije	2016	2017	2018	2019	2020
listopad 2016	5.461,8	5.640,6	5.842,4	6.064,3	-
travanj 2017	5.530,7	5.626,4	5.779,8	5.983,2	6.219,4
promjena u %	1,3%	-0,3%	-1,1%	-1,3%	-

Napomena: Osjenčene površine predstavljaju projektirane iznose.

Grafikon 11: Makroekonomske projekcije (2016-2019)



Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje



### 3.4. Rizici po projekcije

S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2017-2020 je podložno sljedećim rizicima:

- Projekcije prihoda od neizravnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava razinu rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od neizravnih poreza u cjelini;
- Veći gubici prihoda od carina u vezi sa primjenom adaptiranog SSP u odnosu na pretpostavku koja je korištena u projekciji prihoda od carina negativno će se odraziti na izvršenje naplate prihoda u 2017. i narednim godinama;
- Jačanje crnog tržišta duhanskih prerađevina, uzrokovano bržim rastom poreznog opterećenja cigareta u BiH u odnosu na zemlje u okruženju, može ugroziti izvršenje projekcija prihoda od trošarina na cigarete;
- Pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja, pogodice tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od trošarina na derivate i putarine iz cijene naftnih derivata.